

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékek küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
	széri hirdetéskor					
	ft	krft	krft	krft	krft	krft
$\frac{1}{16}$ lap	14	36	70	120	160	200
$\frac{1}{8}$ "	7	18	35	60	80	100
$\frac{1}{4}$ "	350	9	1750	30	40	50
$\frac{1}{2}$ "	175	450	875	15	20	25
"	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
menyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket előfordának lapunk kiadó hivatal
és a r. k. Lycium nyomda központi irodája (Főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 6 o. é. fba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Gazdasági gépek s eszközök a világkiállításon.

V.

Az előbbi cikkünkben vázolt angliai géptárlat annyira igénybe vette összes terünket, hogy vele egytető alatt álló országok tárlatára már ki nem terjeszkehdhattünk. Ezeknek ismertetését czélozzák mostani soraink.

Franciaországának megjelenése a gazdasági géptárlaton nem mondható oly tömegesnek és tartalmasnak, amint azt várni lehetett volna. De e körülménynek az okai nagyon az előtérben fekszenek s mindnyájan tudjuk, hogy a közkiállítási ügy mozgalmainak megindulásakor Franciaországnak a rá nézve szomorú végzetű hadjárat okozta sebei még sokkal frissebbek voltak, semhogy az ily nagy nemzetközi mozgalomban oly megjelenést engedhettek volna meg, amiként azt a korábbi kiállításokon ezen országnál látni lehetett. De egyébkint is Franciaország a háttározottan gazdasági gépipar terén sohasem lépett fel oly nagy horderejű vívmányokkal, mint angol szomszédja s a francia leleményesség más téren iparkodott gépészeti tehetségeit érvényesíteni; mindazonáltal, míg a nagyobb gépek készítésében Anglia nyomdokain haladott, addig a kisebbszabású gépeknél oly élen nyilatkozott nemzeti jellegű éles elméjű találmányosága, hogy nem egy készítménye utólérhetlen tökélyűnek ismerendő el.

Tárlata, mely különben a termékek kiállításával

egyessülve van, magán hordja a nemzeti pezségényesség jellegét. Míg az angol osztályban a büszke kolosszusok ünnepies csendben engedik a nyugodt szemléletet, addig itt zaj és pezség uralkodik; a kiállított gépek mozgásba helyezvük, némely kisebb ipar vagy élvezeti szerek a helyszínén gyártatnak Ezen berendezés igen életrevaló gondolatnak tekintendő, mert így a gépek működéséről közvetlen tapasztalatot szerezhettünk, míg ellenkezőleg csak a következtetésre vagyunk utalva.

Egyes kiállítók közül kiemelhetjük:

Albaret, liancourti gyárost, aki még aránylag legtömöttebb tárlatot rendezett gépeiből. A gyár készít kisebb és nagyobb gözcséplőgépeket, aprózó gépeket s mint a kiállítottakból láthatjuk aratógépeket is. Gözgépei alacsonyosságuk miatt idegenszerű benyomást gyakorolnak s a kazánnak igen alanti elhelyezése nem is kívánatos. Cséplőgépe gonddal készült s mozgásban lévén, jó s összevágó szerkezetet tüntetett ki. Aratógépe azonban, mely melleleg mondvá, francia részről egyes egyedüli képviselője e gépeknek, nem állitható párhuzamba a már oly tökélyetesé idomult angol- és amerikai készítményekkel. A gép, mely mozgásban tartatik, nagy elmaradottságot tüntet fel; hogyan, hogyannem, mégis akadt vevője egy oláhor-szági birtokosban. Gyaníthatjuk, hogy: similis simili!

A pantini gépgyártársulat gőzmozgonyt állított ki, melynek kazánja kitünő anyagból

készült s lángcsövei visszatérők, melyek a meleg jobb kihasználását eszközlik, mert a nagylángú tüzeknél észrevették, hogy a láng a csövek hosszúságát túlhaladja s így egyrésze értéktelenül elvész, míg ha a csövek visszavezettetnek az egész hő értékesül. E szerkezetet a szalmával tüzelendő gépeknél is kezdik használatba venni.

Dél Ferdinand Vierzon-Forges-ból egyszerűen készült gőzcséplőgépevel képviseltette magát.

Pernollet párisi gyáros rosta és gabnaválasztó készülékeivel tűnik ki. Pernollet-nak választó rostái részint az ő saját, részint utánzott példányaiban ismeretesek már nálunk is s alkalmazást találhatnak mindenütt ott, ahol a gabnaszemek megválasztására s osztályozására nagy gondot fordítanak. Az e féle választó készülékek igen egyszerűek, amennyiben alapjukat egy vasbádóg henger képezi, melyen szakaszonként különböző nagyságu lyukak ütvék. A henger a garatból beléhulló maggal együtt forgattatván, kissé lejtős állásánál fogva a magot tovább a vége felé juttatja s forgása közben a lyukak nagysága szerint az áthullott szemet is osztályozza. Magától érthetőleg ezen készülék csakis a már teljesen tiszta mag osztályozására alkalmas, mert szemetet nem távolít el, kisebb gyommagvak pedig az osztályozott maggal együtt jutnak az egyik vagy a másik választékba. Készít ezeken kívül Pernollet még szelelő rostát, (a kézi kis szórvetőgépet, mit a munkás nyakába akasztva használ, szintén az ő találmánya) repa- és szecsavágó gépet, diagonális vasboronát s len simitó gépecskét, mely a belga simitó pad módjára működik, de egyszerre több simitó kést forgatván, munkája szaporábbá válik. —

Lhuiller Dijonból szintén kiállítá kitünő munkájú konkoly rostáját. Lhuiller rostája szintén választ, de már nem osztályoz. Az apró mélyedésekkel kivert vasbádóg hengerben forgó gabnából úgy a kis szemek, valamint a kisebb gyommagvak, különösen pedig a konkoly az utolsó szemig kiválik s a gép utolérhetlen munkát végez. —

Hignette párisi gyárosnak munkában álló gabnaválasztógépe eredetisége és jó munkája által tűnik ki. Hignette gépe különösen arra látszik szerkesztve lenni, hogy az őrlés alá kerülendő gabonából apró kövecset, földet s más nehezebb, de apró idegen részeket eltávolítson. A gép eredetisége abban rejlik, hogy összes szerkezete egy háromszegletes, egyik sarka felé lejtős és fa tollakon mozoghatólag elhelyezett

asztalból áll s az asztal belső terén ismét háromszegletes ütköző lapok állanak ki. A tisztítandó gabona a garatból az asztalra jutván, itt az asztalnak akár kézzel, akár hajtógéppel adott rázása folytán szétterül, a kis háromszögekbe ütközik, mialatt a nehéz tárgyak, pl. kövecset, föld stb. csakhamar az asztal lejtős sarkába kerülnek s kiszedhetők vagy kiereszthetők lesznek, a tiszta szem pedig a felső részre rázódik s ott felfogható. Hignette e gépe már igen sok malomnál s iparüzletnél talált alkalmazást.

E néhány czég kiállításának felsorolásával Franciaországnak határozottan mezőgazdasági gép- és eszköztárlatát majdnem kimerítettük. Az eddig említettek mellé sorakozik ugyan még sok kiállított eszköz és gép, de ezeknek működési köre már inkább az iparüzletek határába vág át. Láthatni itt számos sódávizgyártó készüléket, fecskendőket, mérlegeket, kisebb és nagyobb malmokat, malomkő és cement gyűjteményt, sajtókat stb. Némely élvezeti és használati szerek és anyagok pedig a helyszínén gyártatnak, így pl. csokoládé és szagos szappan; de mindezek körünkön már kissé kívül esnek s gazdasági gépek tekintetében a Franciaországtól várt kiállítás meg nem nyngtató voltánál fogva kielégítetlenül fordulunk, ugyanezen ország terménnytárlatához.

Ide igtathatónak tartom a gazdasági eszközök és gépek statistikáját, mely a francia földművelési ministeriumnak nagy gonddal összeállított s közhasználatra kitett jegyzékéből olvasható. Eszerint 1862-ben a következő számú eszközök és gépek voltak használatban az országban:

régi ekék	2.411,785 drb.
újabb ekék	794,736 „
különféle boronák	1.002.302 „
skarifikátorok, exstirpátorok	47,739 „
mélyítő ekék	6,330 „
lőkapák	25,846 „
töltőgető ekék	35,939 „
vetőgépek	10,853 „
gyökvágógépek	27,958 „
szénaforgatók s gyűjtők	5,649 „
kaszálógépek	9,442 „
aratógépek	8,907 „
cséplőgépek	100,733 „

Bizonyos azonban az, hogy tizenegy év óta az ország gazdasági eszközei igen felszaporodtak s tökélyesbültek, gépgyárai szintén számosak lönnek, habár a jelenlegi kiállításon képviseltetésükről le is mondtak. —

Midőn ezekben Franciaország tárlatával végzén, az európai államok gazdasági gép- s eszköz kiállításaitól bucsut vennék, nem hagyhatjuk érintetlenül az európai kultúra legészakibb oszlopának szűkebbkörű, de érdekes kiállítását.

Svéd és Norvégország hosszantartó békéjében gyorsan és biztosan haladott elő szellemi és anyagi fejlődésében. Az eddig jobbadán csak a geografiából ismert két egyesült királyság oly haladást mutatott fel a tudományi, s oly vívmányokat s fejlettséget az ipari ágakban, hogy általános elismerésben részesülnek kiállításának minden részei. Az ország természetnyújtotta kevés előnyeit a legjobban látjuk e nép által kihasználva, szükségletének fedezésére pedig nem külségélyhez, hanem önereje s tehetségei fejlesztéséhez folyamodott. Hogy az ország mezőgazdaszatának a természet csak nagyon fukaron nyújtotta kedvezményeit, ezt ismerjük; s nem csalódunk, ha ez ország gazdasági álláspontját azon küzdelemnek tudjuk be, melylyel itt minden terményt ki kell vivni; fokozottabb tevékenység, szorgalom és kitartással lehet csak a kedvezőtlen viszonyokon győzedelmeskedni s ezen irány nyíltan szemlélhető ez ország összes iparán s gazdasági tevékenységén is.

Svéd és Norvégország terményei mellett nem épen szűk s elég tartalmas gazdasági gép- és eszközkiallítását látunk, melyben jobbadán feltaláljuk mindazon tárgyakat, melyek az eddig érintett államok tárlatain is jelen vannak. Kivéve a gőzerőre alkalmazott nagyobb gépeket, minden eszköz csoporttal találkozunk itt. Az *Öfveurms Bruch*-i ezég tárlata oly gazdag ekegyűjteményt mutat fel, melynek párja a szomszédországok tárlatain sincsen; emellett igen jól készült vetőgépek, rosták, és szecs kavágók vannak kiállítva. Az ekéknek minden célhoz és munkához alkalmazott példányai jelen vannak itt s pedig oly kivitelben, hogy bizton az angol készítményekhez állhatnak, szerkezeti célszerűségük pedig kifogástalan. Az anyag köztudomás szerint a legjobb, mert a svéd vassal még Anglia sem képes mindenkor versenyezni. Valamint az ekéken, úgy a többi kiállított eszközökön és gépeken is főjellemtvonás: átgondolt és célszerű szerkezet, kitűnő anyag, igen gondos munka s mesterteletlen, feltűnést nem kereső bemutatás. —

Svéd és Norvégország után más államokat már alig említhetünk fel. Az iparkodó *Sveicz* egyikét hegyi ekével van csak képviselve. Az ő gazdaszata nem mezei, hanem erdészeti s bányászati termelésben sarkallik s erről a térről beismutatja érdemlegesen

gépeit s eszközeit. Olaszország majd mitsem, szintugy a déli és nyugoti európai államok oly gyenge eszközkiallítását bírnak, hogy kevesebbet látunk tőlük, mint Chinától vagy Japántól, melyek állandólag balraszántó s a mi egyszerű faekénkhez nagyon hasonló ekéjüket elhozták és bemutatták.

E rövid szemléből mellesleg még azt láthatjuk, hogy a melegebb övekben fekvő országokban a gazdasági gépek s eszközök használata sokkal gyéreb mint északon, némileg igazolásul annak, hogy délen a természeterek hatályosabb közreműködése az emberi munka hozzájárulását a termények létrehozásánál nem veszi oly mértékben igénybe, mint északon, ahol épen a természeterek felköltése s hatályosabb működtetésére az emberi tevékenységnek oly segédeszközök s erőalanyokhoz szükség fordulnia, melyekkel véges s könnyen kimerülő munkaképességét emelheti s melynek alkalmazása által nyers és legdrágább erejét megválthatja.

Záradécul pedig, mielőtt európai szemlénket befejeznők, meg kell emlékeznünk az osztrák földművelési ministerium csarnokában felállított nagyszerű, tanulmányi alapul szolgálható ekegyűjteményről, melyben a minden világrész és országokban használt, korábbi és mostani ekékből ezen legfontosabb eszközünk történelmi fejlődését s egészen napjainkig való átalakulását tisztán áttekinthetjük.

S most, nehogy t. olvasóim türelmét tulfeszitem, sietek szemlénknek befejezéséhez s átvezetem az érdeklődőket Amerika gazdasági gépcsarnokába. —

VI.

Amerika, a régi világrészeknek e hatalmas ifju versenytársa, valamint minden ágbán, úgy a gazdasági gépészetben is a legkedvezőbb megítéltetést kívánta kivívni. Külön csarnokot emelt gépeinek, melyek azonban oly annyira arató és kaszáló gépekből állanak, hogy e tárlatot csakis ezen gépek kizárólagos kiállításának kell mondanuk. Különös hatást gyakorol ránk azon fény és nem indokolható pompa, melylyel itt találkozunk. Szőnyeggel bevont emelvényeken állanak itt azon gépek, melyeknek örökös rendeltetésük a földön maradni, s ezüst és aranytól csillognak azon részeik, melyek a föld termékeivel legszorosabban érintkeznek, a szinezés és festés pedig a részeknek már nem védelmére, hanem cziczomázására látszik számítva lenni, s Amerika csillogó, tarkabarka tárlata azon kisasszonyra emlékeztet, aki a szépítő szerekből kellelénél többet vett igénybe. —

Leszámítva azonban e tulhajtott hatásvadászatot,

Amerika tárlatán sok nevezetes ujitást és haladást látunk az aratógépek szerkezetében.

Részletezésünkben a czégekhez kell magunkat tartanunk, mert sok egy és ugyanazon nevet viselő gép fordul elő, melyeket csak is a készítők szerint különböztethetünk meg.

Collins hartfordi gyárnok az eredeti amerikai eke egy diszpédányát s „Eclipse“ prairie ekéjét mutatja be, melynek az ad érdeket, hogy kettős teste felett kocsisülés van alkalmazva s innét az eke járásának változtatására emeltyük segélyével a munka befolyhat.

Osborne Auburn, new-yorki rég ismert czég „Burdick“ aratója a kezesség (így mondhatjuk könnyü vezetését) tekintetében kifogástalan. Marokképző és lerakó szerkezetének szabályozhatósága, az asztalnak föllebb és lejjebb eresztethése, a vágó szerkezet könnyü be- és kiállithatása a vezető ülő helyéből, lényeges előnyei. „Kirby“ kaszálója szintén kedvelt gép; a kombinált „Kirbyk“ pedig aratásra és kaszálásra szerkesztve baltimore és burdick lerakó készülékkel, igen használható gépekké lönnek.

Warder Mitchell és társa Chicagóból kiállított „Champion“ aratója már a kiállítás előtt ami földünkön szerzé meg a legfrisebb babért, amennyiben a B. Csabán július 3 — 6-án tartott versenyen az állami érmet elnyerte. A kétkerekű gép metsző készüléke a járó kerekek mögött van alkalmazva s az asztallal együtt függélyes irányban mozgást tehet s így a talajfelszín egyenetlenségeihez alkalmazkodik. A metsző készülék különféle tarlómagasságra állitható be s a kések ujjai egészen hegyükre is állithatók, úgy hogy a megdőlő gabona alá is hozzáférnek. A gyár e gépéből a múlt évben állítólag 12000 dbot bocsátott áruba. E gyárnak szintén „Champion“ nevü kaszálója egyszerű szerkezete s könnyü kezelhetése miatt figyelmet érdemel.

Az Adriance Platt és társa részéről New-Yorkból kiállított „Bukeye“ aratógép változtatható lerakó, vágószerkezet és asztallal, jól alkalmazott kocsisüléssel és a tengelyről megindított mozgással, kedvelt és elterjedt lön Európában sigy nálunk is. A „New-Modell“ kaszálógép pedig e nembeli egyik legtökélyetesebb gépet képez.

Aultman, Miller és társa Akronból szintén „Bukeye“ nevü aratót mutatnak be, melynek egyik nevezetes előnye az, hogy nagyobb része vertvasból készült, lerakó szerkezete változtatható s egyszerű. Csakugyan még egy „Bukeye“ nevü új arató-

ja is a szemlére kitétetett, de ennek a körláncz által hajtott motollás lerakója nem tekinthető szerencsés kivitelnek.

Walter A. Wood Hoosik - Falls - ből (New - York) három aratógépet állított ki, melyek közül „Champion“ nevü gépe már a múlt évben a Hostivitzben tartott verseny alkalmával jutalmat nyert s azóta e gépen is apróbb de előnyös javítások vehetők észre. A Wood-féle arató és egyuttal kéveköttő gép még oly találmánynak tekintendő, melyet a jövő fog megérlelni. Szintugy van ez S. D. Lockes köttő „Harvesterével“ melynek ma is van már annyi előnye, hogy vele egyenletes gabonában, jól begyakorlott munkásokkal a két munka egymásutánját sikeresen lehet összekapcsolni. Magára a köttanyagra is mi mostan még vas sodrony, más anyagnak a felfedezése kívánatos.

Johnston és társa Brockportból beküldött „Harvestere“ ismeretes már előttünk, amennyiben a gyöngyösi és a b. csabai mezők győztese vala 1871 ben. Azóta eredeti szerkezetét megtartotta. Johnstonnak kombinált kaszálója elismerést érdemel a vert vas alkalmazásért s mindenben jó kiviteleért, de sikere sokkal biztosabb lesz, ha vágó készüléke elől s nem mint most hátul alkalmaztatik.

Seiberling és társa Akronból kiállított lerakószerkezet nélküli „Excelsior“ gépe nem felel meg nevének; az ily gépeknek ma már nem lehet reményük az „Excelsior“-ra, de igen: a történelmi emlékre! —

Lewis, Steward és társa Plano-ból köttve-aratógépeket állították ki, melyen a köttésre a kocsison kívül még egy munkásnak kell a gépen helyet foglalnia. Előnyösnek e gép nem bizonyulhatott, mert munka eredménye is igen csekély, amint az próbáiból kiviláglott.

Mac Cormik nehézkes szerkezetétől nem akar eltérni, legalább a most kiállított gépen nem vehetők észre oly javítások, melyek ntán gépe a többiekkel manap versenyre kelhessen. —

Nicholson-nak már az angol tárlatnál ismerttetett kaszálója igen nagy szerkezeti egyszerűség, a fogazásoknak s a tengelyek elhelyezésének igen gondos kivitele miatt elismerést érdemel.

Harrow-tól eredeti amerikai ekéket, kultivátorokat, gyűrűs hengereket látunk, melyek Amerika földművelő eszközeit az első helyen említett Collins féle kis kiállítással csak gyengén képviselik. —

Szemlénk ezuttal véget ért. Mint az elősoroltak-

ből látható ezen csarnok határozottan aratógép kiállítását tartalmaz, melynek szemlélésénél azon beismérésre jutunk, hogy korunk haladó szelleme a kezdetben nehézkes gépek szerkezetét ma már, ha nem is teljes, de magas tökélyre emelte s bizonyára nem fog

sok idő letelni, midőn ezen gépeink is kivánalmainknak legjobban megfelelui fognak. Amerikának e téren nagy szerepe maradand, mert eszmeszülöttének tökélyre juttatása első rendben reá várakozik. —

V. S.

T Á R S A L G Ó.

Világkiállítási levelek.

XVI.

(G. V.) A cs. k. földmívelési ministerium — szövetkezve a pénzügyministeriummal — egy külön nagy pavilonban állított ki, mely dús és érdekes tartalmánál fogva, a kiállítás leglátogatottabb objectumai közé tartozik.

A pénzügyministerium részéről dohánygyártmányok és sótermelvények vannak bemutatva, a belépővel szemben csinos, de kissé magas szekrényben szivarokat, vágott pipadohányt és burnótot találunk, a levél kevésbé van képviselve, miután a két állam különválása óta a lajtántuli kormány csakis Tirol csekély, Galiczia jelentékenyebb, de kevés értékű, Bukovina említést alig érdemlő termelésére van utalva; a hozam jobb években is alig tesz 90,000 mázsát; míg a nyersanyagszükséglet 1872-ben 132,000 mázsa külföldi és 547,000 mázsa belföldi, tehát a fenti összeg levonásával kizárólag magyar levelet vett igénybe. E mennyiségből 1033 millió db. szivar, 25 millió db. cigaretté, 472,000 mázsa pipadohány és 47,000 mázsa készült, melynek összes előállításai értéke 57 millió forintba jut. A szivarszekrénytől jobbra balra két sóobelisztk emelkedik, az egyik wielicskai kősóból, mely korántsem oly tiszta, mint a marmarosi vagy marosujvári, de mélyedésében gyönyörű szép jegeczeket tartalmaz, — a másik formába öntött főttsóból áll, mely az osztrák és galicziai sóföldékekben készül. Az obeliszkek mellett a tárnákban és földékekben használt eszközök vannak gulaalakban összeállítva, közbe-közbe szebb kő- és jegeczpéldányokat találunk. Az összes kő-, főtt- és tengerisó-termelés ujabban öt millió mázsát tesz és a kincstárnak tizenhat millió forint tiszta hasznót hajt.

Áttérve már most a cs. k. földmívelési ministerium kiállítására, nem hallgathatunk el néhány észrevételt pro lomo. Az osztrák kormány ugyanis — a monopolium fentebb elősorolt tárgyainak kivételével — az összes őstermelést a földmívelési ministerium kezében egyesítette és így tehát a mezőgazdaságon kívül a bányászat és kohászat, valamint az erdészeti is ezen közeg hatásköréhez tartozik. E példának utánzása nálunk is kívánatos volna, és ha egyszersmind az összes államuradalmak, melyek jelenleg három különböző ministerium kezelése alatt állanak, egy nagy egészzé tömörítve, egy kéz vezetésére bizatnának, akkor sok értelmes gazdának forró kívánsága: egy önálló gazdasági ministerium felállítása nem tartoznék az elérhetlen idealok közül!

Az osztrák földmívelési ministerium buzgalma há-

romféle irányban nyilvánul, midőn bányászati, erdészeti s gazdasági tárgyakat tüntet fel, a két elsőről azonban e helyen nem emlékezhetünk meg tüzetesen részint mert nem tartozik szaklapunk keretébe, részint mert erdészeti referensünk külön cikkben elmondandja a magáét. Az izlés és czélszerűség, mely ez egész pavillont oly nagy mérvben kitünteti, a működés e két ágára is kiterjedt; az ércz és réz obeliszkek, a pontosan kidolgozott mintázatok, a pedans szorgalommal készített térképek stb. naphosszat elfoglalhatják az érdeklődő szakembert.

A ministeriumnak közvetlen működése az egyes osztályok dolgozatai által van első sorban bemutatva, e munkálatok nyomtatott művek és külön térképek alakjában nyilvánulnak. A nyomtatványok nevezetesebbjei Osztrákhon földművelését, szőlészetét és mezőgazdasági törvénykezését tárgyalják elismert szaktekintélyektől szerkesztve, míg a térképek a különleges mívelési ágakkal foglalkoznak. Az első térkép a következőknek mintegy alapjául szolgál, a mennyiben a birodalom ezen felének oro-és hydrographiai viszonyait tünteti elé, evvel kapcsolatosan a talajnevek mappáját találjuk, mely természetesen csak nagyjából vázolhatja az egyes tartományok termő rétegének alkatasát. A harmadik térkép érdekes kísérlet gyanánt tekintendő, itt osztálytanácsos Dr. Lorenz természetes gazdasági vidékeket igyekezett megállapítani, melyek eltekintve politikai határoktól egyedül a termelés azonos tényezői által vannak korlátolva. Nagyon érdekes e mellett a gazdasági rendszerek mappája mely a három nyomásu, a váltó, a szabad gazdaság stb. elterjedésének arányát mutatja az egyes koronaországokban. Két térkép közül az egyik a művelési növények százalékos elterjedését, a másik az átlagos hozamokat tünteti elénk, két más mappa a kender és lentermelés adatait tünteti elénk; nagyon érdekes a komló térképe és a nagy szőlészeti mappa, mely számos kisebb tartományok különleges adatai szerint nagy gonddal lett a birodalom ezen felére alkalmazva.

Két további térkép az állattenyésztéssel foglalkozik, de ezekkel már kevésbé lehetünk megelégedve; a lótenyésztési mappa még türhető, de a szarvasmarhafajták előfordulásának térképe, czéljának épen nem felel meg. Midőn hosszabb értekezés helyett a graphikai ábrázolást választjuk, ez utóbbi által természetesen nem pótolhatjuk teljesen az elsőt, hanem meg kell elégednünk avval, ha a fontosabb adatokat szembeötlő módon feltüntetjük. A kiállított térkép azonban apró részletekig terjed, s ennél fogva annyi színt és jegyet kénytelen használni, hogy tájékozás

helyett zavart okoz. A mezőgazdasági termékek ki- és bevitelének táblázata sem sikerült, mert helyszűke miatt az arányvonalok hosszabítása nem volt eszközölhető, e hiányon egy nagyon is naiv felirat akar segíteni, midőn azt tanácsolja a nézőnek, hogy ezen és ezen vonalt 2-szer, 4-szer, 6-szor stb. hosszabnak kell képzelni!

A földművelési ministerium vezetése alatt álló kísérleti állomások közül három tűnik ki: a bécsi vegyészeti, a klosterneuburgi borászati és a görzi selymészeti. Az első számos élettani preparatumot, (240 - et) trágyákat, talajkémléket stb. állít ki, a klosterneuburgi a szőlőtő összetételére s táplálkozására, a szőlőszem és must alkreszeire, az erjedésre és a talaj összetételére vonatkozó adatokat közli; a IV szakasz görcsövi vizsgálatokat tüntet elő. A legifjabb kísérleti állomás, a görzi az okszerű selymészet üzéséhez szükséges készülékeket mutatja be.

A nagyon érdekes u. n. történeti ekegyűjteményről gépészeti referensünk emlékezett meg mai számunkban.

K i m u t a t á s

a vilákiállításon kitüntetést nyert erdélyrészi kiállítókról.

Lapunk tere, valamint irányához képest ezuttal azon erdélyrészi kiállítók névsorát közöljük, a kik gazdasági termelvények- és cikkekért részesültek kitüntetésben.

A kiállított tárgyak osztályozása szerint a gazdasági termékek és cikkek a II. és a IV. csoportba osztattak.

Ezen csoportokban egyenkint kitüntetést nyertek, és pedig:

a II. csoportban vagy is a mezőgazdaság, szőlészeti és gyümölcsészeti, kertészeti, erdőszeti és gazdasági gépészet terén:

- 1) Apor Károly báró, Tófalva, gabona: dicséző oklevél.
- 2) Brassai (Kronstädter) József, Kolozsvárt, gyümölcsészeti munka, kézirat és rajzok: dicséző oklevél.
- 3) Erdélyi gazdasági egyesület gyűjteményes kiállítása: gabona, tengeri, hüvelyesek és magvak: érdemérem.
- 4) Erdélyi gazdasági egyesület gyűjteményes kiállítása: gyapjubundák: dicséző oklevél.
- 5) Gross Lőrincz, Turban, kender, len és gabona: dicséző oklevél.
- 6) Gust Henrik, Brassóban, serte: érdemérem.
- 7) Hessheimer Lajos Adolf, Brassóban, tapló és hamuszir: dicséző oklevél.
- 8) Horváth János, Brassóban, tapló sipkák: dicséző oklevél.
- 9) Kleez György, Petersberg (?) gabona: dicséző oklevél.
- 10) Klein János, Brenndorf (?) buza: dicséző oklevél.
- 11) Köcher N., Tartlan, selyem: dicséző oklevél.
- 12) Liptai László, Székes-Mindszent, méhkas: dicséző oklevél.
- 13) Luckhardt Oszkár, Brassó, pityóka: dicséző oklevél.
- 14) Maager Károly, Brassó, kender: dicséző oklevél.

15) Nagy-szebeni gazdasági egyesület gyűjteményes kiállítása, gyapju és bundákért: érdemérem.

16) Országos tébolyda Nagy-Szeben, méhkas: dicséző oklevél.

17) Roth Mihályné, Nussbach (?) paszuly: dicséző oklevél.

18) Streifert György, Marienburg, árpa: dicséző oklevél.

19) Zell és Arzt, Brassó, rozs: dicséző oklevél.

L E V E L E Z É S.

B.-Bocsárd, 1873. szeptember 11.

A tengeri termés tekintetében, daczára a több mint két havi szárazságnak, más vidékek határaival összehasonlítva községünk határát, középtermésre számíthatunk, s örömmel mondhatjuk, hogy aránylag ezen a határon van a legszebb termés.

Hogy némely kertekben minden kiszáradt leginkább az elhanyagolásának tulajdonítandó. A szántóföldek kiszáradt termő rétege, az öszivetést igen hátráltatja.

A repceze száraz földbe került; s ha az eső még tovább is késik, az öszivetést is mind megejtik ezen szárazságban is.

A mezei gazdaságban ezen hiányok és hátrányok, melyeket a gazdák szenvednek általánosak s így csak némileg érintetem községünkre vonatkozólag. —

De midőn oly sok oldalú és nemü természeti csapás érte hazánkat különösen pedig a gazdákat a terményekben fektetett remény csaknem meghiúsulása által, egy újabb és tetemes kárt szenvednek a gyümölcsösök és erdők. Ezen újabb pusztulás és kár okai — melyek a gyümölcsösök és erdőkben merültek fel — a hernyók.

Oly nagy mennyiségben lepték meg a hernyók a gyümölcsfákat akkor, midőn a gyümölcs is már kifejtett, hogy az ágakkal együtt a gyümölcsnek is pusztulni kellett.

A gyümölcsösökről most már ugyanazon hernyófaj átvándorolt erdőinkre is és nem kevéssé szomorú látvány az, hogy nagyobb területű tölgy fiatalosok — egyes erdőrészek bevanak vonva ezen hernyók fehér selyemszerű hálóival s alatt a fiatal hajtások és ágak elszáradnak; a levelek szintén, mint késő őszszel és tél kezdetén, öszszeszáradva hullanak alá.

A hernyók hálói fehér selyem szövédékek és tömöttek, melyekben számtalan kis hernyók és peték vannak, melyeknek következménye nagyobb mérvű pusztulás leend erdeinkben.

Kozma Gyula.

EGYVELEG.

* A nagy m. földművelés, ipars kereskedelemlügyi m. kir. ministerium a kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet I. éves tanfolyamának állami alapítványi ösztöndíjas és szabad helyeit a következők b-

lyamodóknak adományozta: az áll. alapít. ösztöndíjas 12 helyet: Nagy Elek, Csécs Sándor, Csécs István, Bokor József, Pócsa János, Szentiványi István, Kiss Sándor, Szikszay Gyula, Herepey Sándor, Pethő György, Rösler Károly és Cseszerán Tivadarnak. — A szabad helyeket: Pap György, Voith Manó, Tóth Lőrincz, Cseh Viktor és Bartók Bélának. — A benem töltött három szabad hely a még később (November 1-ig) jelentkezők közül fog a legképesítettebbeknek adományoztatni. —

(G. v.) A phylloxera vastatrix behurczoltatásának meggátlása végett pénzügyminiszteriumunk a következő rendeletet bocsátotta ki. „A magyar kir. pénzügyminiszterium 42,417 sz. alatti körrendelete valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz és vámhivatalhoz. A „phylloxera vastatrix“ nevű rovar által okozott szőlőbetegség

behurczoltatásának veszélye miatt a gyökeres szőlővesszők (venyigék) behozatala a m. kir. belügy-, valamint a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumokkal egyetértőleg további intézkedésig közegészségügyi szempontból eltiltatik. A sima (gyökérnélküli) venyigék behozatala megengedett, ha annak elcsomagolására hullott szőlőlomb sem használtatik. Ezen rendelet azon nap lép hatályba, melyen az az illető vámhivatal tudomására jut. Budapesten, 1873 aug. 21-én.“ — Midőn kormányunknak ezen erélyes és üdvös intézkedést örvendetes tudomásul vesszük, egyszersmint constatáljuk, miszerint az „Erdélyi gazda“ volt öszszes hazai lapjaink között első, mely már idei 6 számában a fenyegető veszélyre figyelmessé tette a szőlőtermelő közönséget.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs.	zah	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Ára krajczárookban										
Kolozsvár	septem. 18	676—690	550—570	436—450	136—144	480—500	130	120	1000	22
Nagy-Várad	septem. 9	520—700	450—490	380—430	150—170	440—500	105	80	950	24
Maros-Vásárhely	septem. 11	570—586	415—460	370—386	100—120	—	200—216	150	1050	18
Károly-Fehérvár	septem. 13	575—587	455—475	430—437	154—162	—	170—175	105—130	1000	20
Nagy-Szeben	septem. 9	620—687	547—600	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	septem. 5	454—708	585—600	434—468	154—160	550—560	—	—	—	20
Besztercze	septem. 2	540—670	490—520	380—400	100—110	440—460	120—160	80—100	750	20
Nagy-Enyed	septem. 11	560—600	500—520	400—460	125—140	—	190—200	40—50	1100	16
Szamosujvár	septem. 8	520—620	400—440	400—420	110—120	—	160	50	1200	20
Deés	septem. 9	600—620	480—540	380—420	100—110	—	170—180	65	800	15
Torda	július 15	660—800	620—680	440—460	290—200	—	190—200	75—100	800	18

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 75 frt 25 kr. Ezüst árkelet 107.50.

Bécsi marhavásár: Felhajtattott 6020 drb hizó ökör. — Ily nagy készlet mellett az árak lees-tek; ugyanis a hizó ökör vágósúlyának mázsája 31 $\frac{1}{2}$ —33 $\frac{1}{2}$ frt közt ingadozott.

* Az Oidium Tuckeri ellen t. Pócsa József ur által a következő szerre lettünk figyelmessé téve: Az Oidium Tuckeri erősen megtámadta Küküllőmegyében a szőlőket; legbiztosabb óvszer ellene az ádámosi birtokos Szantner Lajos ur által használt 1 lat kékkő, egy kupa vízbe felolvasztva s a töre fecskendezve. Hatása e szernek kitünő; tőle a szőlőgerezd és fa uj életre ébred, míg az eddig használt kénvirággali ecsetelés kevés sikert mutat.

TARTALOM: Gazdasági gépek s eszközök a világkiállításon. — Társalgó. Világkiállítási levelek XVI. — Kimutatás a világkiállításon kitüntetést nyert erdélyrzesi kiállítókról. — Levelezés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: VÖRÖS SÁNDOR.

Hirdetések.

Jelzalog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb öszszegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (34—48.)

Jószág-bérbeadás.

Kolozsmegye alsó kerületében fekvő **N.-Sármás** az 1874-dik év ápril hó 24-től kezdve hat, esetleg több évre haszonbérbe kiadó lévén, a vállalkozni kívánók felhivatnak, hogy Kolozsvárt lakó orsz. ügyvéd **Frits Albert** urnál a feltételeket előre is megtudhatják. Áll ezen fekvő jószág **3846** katasztrális hold tagosított szántó, kaszáló, s a legjobb marha legelő földekből; el van látva mindennemű lakó és gazdasági épületekkel; a Kolozsvárról Sz.-Régenig vezető csinált ut mellett, s Kolozsvárról öt óra távolságra fekszik, más birtokos a községben nincsen, gabona termesztésre és marha tenyésztésre első jószág a Mezőségen.

(17.)

(1—3)

Jankó Vincze

GÉPGYÁR-TULAJDONOS

Kolozsvárt.

Ajánlom a t. cz. gazdaközönség figyelmébe Vidats- és Gubicz-minták után az erdélyi földminőség szerint javított szerkezetű vasekéimet, ára a 2-ik számúnak 22 frt, a 3-iknak 20 frt, a 4-iknek 18 frt. Továbbá ajánlom eketaligáimat 11 frtért, rostáimat 68 frtért, morzsolóimat 48, 55 és 60 frtért, szeckavágóimat 100 frtért, borpréseimet 100 frtért stb.

A vásárlandó tárgyakért készpénzfizetés helyett búzát vagy egyéb terményt is elfogadok piaczi ár szerint.

(16)

3—3

„TISZA“

biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközül minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz-élet- és járadékra.

Már megnyitott jelzálog-kölcsönüzletével folyósít 200 frttól kezdve felfelé kölcsönöket készpénz-, valamint záloglevelekben a legolcsóbb kamatláb mellett.

A már beállott

termény tűz elleni biztosításának idényén

rendkívül előnyös módon és olcsó díjak mellett minden gabonát és terményt elfogad biztosításra, s kár esetén legpontosabb, gyors és lelkiismeretes eljárásaival legfőbb kötelemének tartja a termelőközönség bizalmát kiérdemelni.

Biztosításokat elfogadnak, úgy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök,

Kolozsvárt a képviselőség, hivatalos helyiség: főtér 8. szám Tauffer Károly házának emeletén.

A „TISZA“ biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősege:

Kolozsvárt, september 15. 1873.

Balogh György, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

12—21

(9)